

Sluttrapport

Desember 2011

Lek, lytt & lær

En DVD om lytte- og talestimulering i hverdagen

Eksempler på hverdagsaktiviteter
i fire familier som har barn med hørselstap

Rehabilitering: Prosjektnummer 2009/3/0384

Nedre Gausen kompetansesenter

Dato: 13.12.2011

Prosjektleder: Tone E. Morsund

Forord

I denne sluttrapporten beskrives prosessen med å utvikle prosjektet *Lek, lytt og lær. En dvd med eksempler på hverdagsaktiviteter i fire familier som har barn med hørselstap*. Prosjektet ble startet i januar 2010 avsluttet i desember 2011.

Arbeidet med dette prosjektet startet ved at rådgiver Tone E. Morsund ønsket å bidra til at foreldre til førskolebarn kunne få noen eksempler fra andre familier om hvordan de la til rette for utvikling av lytte og taleferdigheter for sine barn med hørselstap. Hvordan klarer familier å få disse tiltakene inn i sin hverdag? Tone E. Morsund jobber også med en masteroppgave rundt samme tema som skal være ferdig våren 2012.

Målgruppen for dvd-en er primært foreldre til førskolebarn med et hørselstap, deres nære familie og venner i tillegg til pedagoger. Prosjektet endte til slutt opp med en film og en tekst som ligger ved filmen der de som ønsker det kan få noe mer inngående informasjon og henvisninger.

Det har vært mange bidragsytere i dette prosjektet. Representanter fra Statped, AVT-pedagoger og ikke minst de fire barna som er med på filmen og deres foreldre. Foreldrene har sluppet oss inn i deres hverdag og gitt oss mange gode eksempler å bringe videre. En stor takk til alle dere.

En stor takk rettes også til filmfotograf Odd Einar Ingebretsen som har gjort en veldig god jobb med å filme foreldre og barn i sine hverdagssituasjoner. Han har også vært tålmodig, inspirerende og positiv i arbeidet med å velge ut klipp og utarbeide manus. Odd Einar har også bidratt med sine kontakter og gjort arbeidet med animasjon, illustrasjoner og trykking lettere for prosjektgruppen. En stor takk til Odd Einar for alt arbeidet som er lagt ned i forbindelse med filmen.

Jeg vil også rette en spesiell takk til prosjektkoordinator på Nedre Gausen, rådgiver Elisabeth Nilsen. Uten henne som pådriver og positiv inspirator tror jeg prosjektet hadde blitt vanskelig å gjennomføre. Tusen takk for all god hjelp og støtte.

Vi vil også rette en stor takk til Extrastiftelsen Helse og Rehabilitering som muliggjorde prosjektet ved å gi økonomisk støtte. Steinar Birkeland fra Hørselshemmedes Landsforbund fortjener også en stor takk for all god hjelp og positive tilbakemeldinger underveis i prosjektet.

Holmestrand, 13.12.2011

Tone E. Morsund

Prosjektleder

Sammendrag

Bakgrunn: Prosjektet "Lek, lytt og lær. Eksempler på hverdagsaktiviteter i fire familier som har barn med hørselstap" har som utgangspunkt å gi foreldre noen eksempler på hverdagsaktiviteter de kan gjøre med sine barn som har et hørselstap. Dette er aktiviteter som vil bidra til å utvikle barnets lytte- og taleferdigheter.

Målsetting: Vi ønsker at dvd-en skal bidra til at foreldre, familie og venner kan få ideer til hvordan de kan stimulere til lytting og læring gjennom naturlig lek og hverdagsaktiviteter. Vi håper også at konkrete eksempler fra familiers hverdag skal hjelpe nære personer rundt barnet til å ha et naturlig samspill som fremmer språktilegnelse gjennom lytting.

Gjennomføring: Nedre Gausen kompetansesenter har vært prosjektansvarlig, men senteret har hatt et tett samarbeid med filmfotograf Odd Einar Ingebretsen som har vært produksjonsansvarlig. Vi har også hatt et samarbeid med Sandnes Media som har laget animasjon, bilder og layout på hefte og cover. I tillegg har fagpersoner fra talespråkteamet på Nedre Gausen kompetansesenter og AVT-pedagoger i Statped vært sentrale bidragsyttere i prosjektet.

Resultat: Prosjektet har resultert i en film som gir noen eksempler på hverdagsaktiviteter, intervju med foreldrene og et hefte som gir en noe mer utdypende informasjon og litteraturhenvisninger.

Videre planer: Prosjektledelsen har utformet en strategi for arbeidet med å distribuere dvd-en. Prosjektleder og prosjektmedarbeider vil ta initiativ til en informasjonsrunde til de ulike hørselsentrene i Statped for å informere om dvd-en.

INNHOILDSFORTEGNELSE

BAKGRUNN FOR PROSJEKTET	5
Hørseistap kan oppdages tidlig	5
Foreldre som ressurspersoner og behov for informasjon om språkopplæringen	5
MÅLSETTINGER OG MÅLGRUPPE	8
Målsettinger	8
Målgrupper	8
ØKONOMI	10
PROSJEKTGJENNOMFØRING OG METODE	11
Etablering av arbeidsgruppe, referansegruppe og styringsgruppe	11
Involvering av brukere og fagpersoner	11
Høst 2010 og vår 2011- Utforming av DVD-en	12
Gjennomføring av opptak	12
Utarbeidelse av manus	13
Utvelgelse av filmklipp	13
Samarbeid med Sandnes Media og musiker	13
Fremdrift i prosjektet sett i lys av opprinnelig fremdriftsplan og budsjett	14
RESULTATER OG RESULTATVURDERING	15
MULIG VIDEREFØRING AV PROSJEKTET	15
Litteratur	16

BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

Hørselstap kan oppdages tidlig

Sykehusene i Norge har innført hørselsscreening av nyfødte. Dette bidrar til at hørselstap ofte blir oppdaget svært tidlig, før barnet er ett år. På bakgrunn av den teknologiske utviklingen får også barn med hørselstap tilpasset hørselstekniske hjelpemidler langt tidligere enn før.

I følge HLF (Hørselshemmedes Landsforbund)¹, er omtrent 0,25 prosent av alle barn og unge under 20 år hørselshemmet, omtrent 3000 barn. Hvert år fødes det ca. 60 barn i Norge som har et så stort hørselstap at de trenger oppfølging med høreapparat eller ci for å utvikle lytting og talespråk. De fleste foreldre til et barn med hørselstap har liten eller ingen erfaring med det å ha et hørselstap. Foreldrene ønsker derfor, så tidlig som mulig, å få veiledning i hvordan de kan bidra positivt til barnets språkutvikling. Mange foreldre til barn med hørselstap ønsker å ha et spesielt fokus på barnets lytte- og talespråkutvikling, og får etter hvert også en forståelse for at dette er en utvikling som ikke kommer av seg selv hos disse barna.

Foreldre som ressurspersoner og behov for informasjon om språkopplæringen

På bakgrunn av disse faktaene, møter fagfolk på mange måter en litt ny gruppe som de skal veilede og gi råd. Tidligere forholdt de seg hovedsakelig til pedagogisk personale i barnehagen som skulle stå for den mer spesifikke språkopplæringen. Foreldre er i nyere forskning fremhevet som viktige samarbeidspartnere i arbeidet med barn med hørselstap, dette henger trolig sammen med det økte fokuset på den sosiale konteksten rundt barnets utvikling. For eksempel at barn lærer språk først og fremst gjennom bruk i meningsfulle situasjoner, gjennom direkte engasjement i aktiviteter. "Children learn language most easily when they are actively engaged in relaxed, meaningful activities with supportive, loving parents and caregivers" (Ling 1992, Estabrooks 1998). Flere forskere påpeker at det til syvende og sist er foreldrene som er ansvarlige for hva som blir gjort for barnet, og for barnets velvære sett under ett.

På bakgrunn av forskning ser derfor fagfolk på foreldrene som den viktigste ressursen i barnets språkutvikling. Barna er små og i tett relasjon med foreldrene og fagmiljøet ser på foreldrene som svært viktige partner i arbeidet med barnets tidlige språkutvikling. Vi vet at

¹ <http://www.hlf.no/Horselhemminger/> 25.11.2011

det er viktig for foreldrene å ha et spesielt auditivt fokus i samspillet med sitt barn for å hjelpe til med talespråkutviklingen og for de minste barna er det kvaliteten på det tidlige samspillet med foreldrene som er viktigst for språkutviklingen. En rekke forskere påpeker foreldrenes betydning som partnere i utvikling av det talespråklige tilbudet for barnet (Estabrooks 1994, Estabrooks 2006, Johansson 2006, Cochlear 2006, Pepper 2007).

Det er dokumentert at foreldrenes påvirkning av barnet er den viktigste faktor for barnets utvikling. Derfor er det viktig at foreldrene blir veiledet, kurset og får eksempler på aktiviteter for å bli tryggere på sin rolle og på de utfordringene og mulighetene det er å ha et barn med hørselstap (Flexer 1999).

Både foreldre og fagfolk har store forventninger til utbytte av nye hørselstekniske hjelpemidler, høreapparat, ci-apparat og FM-systemer. Selv om barnet får hørselstekniske hjelpemidler tidlig (mellom 6 og 12 mnd. gammelt), vil det allerede ha kommet på etterskudd i den auditive utviklingen og forhold må legges spesielt til rette for at barnet skal ha mulighet for en normal talespråkutvikling. Nyere forskning har dokumentert at opplæringsmiljø, holdninger, forventninger og kompetanse hos sentrale nærpersoner er viktige faktorer når det gjelder språktilegnelse basert på utvikling av lytteferdigheter og talespråk (Wie 2005).

Siden begynnelsen av 1990-tallet har det vokst frem et nytt paradigme når det gjelder forståelsen av læring og utvikling i sosiale kontekster. Tidligere betraktet man små barns læring som et resultat av individuell utvikling og modning. Nå ser det ut til å være stor enighet om at barnet selv spiller en aktiv rolle i egen læringsprosess. Både læringskonteksten og andre barn og voksne har stor betydning for/innvirkning på det enkelte barns utvikling og læring.

Kommunikasjon innebærer alltid et samspill mellom individer. Mennesket er født med en sterk motivasjon for å kommunisere og barnet er fra første stund innstilt på å imitere og reagere på menneskelig kontakt (Rye 2005). Gjennom å lytte, se, bevegelse osv. trener allerede et nyfødt barn sin kommunikasjonsevne. Familien trenger derfor tidlig å få informasjon om hvor betydningsfull auditiv, visuell og taktil stimulering er for utvikling av kommunikasjon. Interaksjon i det tidlige samspillet mellom omsorgspersonene og barnet

preges av blikkontakt og ansiktsuttrykk. Barnet får bl.a. erfaringer med å fastholde øye-kontakt, følge blikkretning, ta initiativ til kommunikasjon, vente på respons, turveksling osv.

Lytting er også grunnleggende i prosessen med å utvikle talespråk. For foreldre til barn med et hørselstap, vil det derfor være viktig å arbeide systematisk for at barnet kan nyttiggjøre seg best mulig den hørselsresten det har, oppdage sine muligheter og utnytte dem maksimalt. God lydtilgang og en utviklingsfremmende dialog er sentrale forutsetninger for barnets språkutvikling. Erfaring og forskning viser at tidlig diagnose og habilitering gir forbedret taleutvikling og språkforståelse (Archblod 2010, Estabrooks 1994, Yoshinaga 2006, Flexer 1999, Wie 2005).

Lytteutviklingen er en vedvarende prosess. Å lære å lytte innebærer utvikling i en gitt rekkefølge, der starten er å oppdage og målet er å forstå komplekst språk (Erber 1982 og Estabrooks 2006). Foreldrene oppfordres derfor til lek og et naturlig samspill med barnet, med et særlig fokus på lytting og talespråkutvikling.

I planer og lovverk kommer det tydelig frem at Statped skal prioritere tidlig innsats i tjenesteytingen, og innenfor kompetanseutvikling og kunnskapsformidling. Og når sykehusene i Norge har innført hørselsscreening av nyfødte bidrar dette til at hørselstap kan bli oppdaget svært tidlig og at barnet får tilpasset hørselstekniske hjelpemidler langt tidligere enn før. Dette fører blant annet til at mange familier etterspør veiledning med fokus på hørsel og utvikling av talespråk. Vi vet at god lydtilgang og en utviklingsfremmende dialog er sentrale forutsetninger for barnets språkutvikling (Flexer 1999). Foreldrene oppfordres derfor til lek og et naturlig samspill med barnet, med et særlig fokus på lytting og tale. I veiledning erfarer vi at foreldre ønsker konkrete eksempler på det de kan gjøre for at aktiv auditiv stimulering skal bli en naturlig del av familiens hverdag. Aller helst ønsker foreldre eksempler på hvordan dette gjøres i andre familier.

MÅLSETTINGER OG MÅLGRUPPE

Målsettinger

Målsettinger med dette prosjektet har vært:

- ✚ Å utvikle en DVD som viser ved konkrete eksempler at barn lærer språk først og fremst gjennom bruk i meningsfulle situasjoner i nært samspill med voksne i barnets nærmiljø.
- ✚ Å benytte DVD-en som et supplement til rådgivning fra kompetansesentrene innen hørsel.
- ✚ Å hjelpe foreldre og nettverket rundt det hørselshemmede barnet å bli gode språkmodeller og bidra til at barnet får en ønsket lytte-/taleutvikling.

Målgrupper

Dvd-en er primært ment for foreldre til barn mellom 0 og 3 år som får lytte-/taleveiledning og for barnets nærpersioner som for eksempel besteforeldre, øvrig familie og venner. Den vil også kunne være aktuell for andre aldersgrupper og pedagoger i barnehage og PPT.

Det er foretatt en endring når det gjelder målgruppen for prosjektet. I den opprinnelige søknaden ble det søkt om midler i forhold til barn i førskolealder (0 til 6 år). Vi har valgt å begrense denne brukergruppen til barn i alderen 0 til 3 år. Dette er gjort på bakgrunn av prosjektets omfang og med tanke på at innføring av nyfødtscreening gjør at barn med hørselstap blir oppdaget langt tidligere enn før. Det er familien til de minste barna vi tenker er mest aktuelle og som vil ha mest glede og nytte av dvd-en. Det er lite materiell som er laget på norsk og for norske forhold som retter seg mot aldersgruppen, 0 til 3 år. Vi mente derfor at behovet var størst for denne gruppen. Behov og type aktiviteter er ulikt for barn mellom 0 og 3 år og de litt større førskolebarna mellom 3 og 6 år. Omfanget og lengden på filmen ville da blitt for stort etter vår mening. To kortere filmer er mer praktisk og nyttig og vi tror at filmen dermed er lettere tilgjengelig for flere.

Foreldrene og familiene til de minste barna har et stort behov for informasjon og oppfølging i den første tiden etter at hørselstapet er oppdaget og barnet har fått tilgang på lyd. Det er gjort mye forskning på at grunnlaget for en god språkutvikling legges nettopp i barnets første leveår. Foreldre blir oppfordret til lek og aktiviteter sammen med barnet og uttrykker et behov for noe konkret hjelp å bruke i hverdagen. Sentralt i aktivitetene for barn med hørselstap mellom 0 og 3 år er et naturlig samspill i hverdagen med et tydelig auditivt fokus.

For barna mellom 3 og 6 år er behovet og type aktiviteter endret. Foreldrene til disse barna har behov for eksempler på aktiviteter som stimulerer dialog ferdigheter og som stimulerer til samspill og lek med andre barn.

Dersom det er behov for en dvd med spesiell tanke på de litt eldre førskolebarna(3 til 6 år), vil vi kunne tenke på det som en videreføring av det nåværende prosjektet.

ØKONOMI

Vi fikk tildelt prosjektmidler til et 1 ½- årig prosjekt som i henhold til budsjettet totalt utgjør 805 000 kroner fordelt i perioden 2010-2011;

- 485 000 kroner for 2010
- 320 000 kroner for 2011

Budsjett	Kostnader		Tilskudd fra NG	Helse- og rehabilitering	
	Lønnsmidler etc.	Møter/reiser etc.		Søkesum 2010	Søkesum 2011
Honorar, prosjektleder, 30 % av stilling	270 000		135 000	90 000	45 000
Honorar, prosjektmedarbeidere 10 % av stilling	90 000		45 000	25 000	20 000
Adm. utgifter		70 000	70 000	--	--
Møter i arbeidsgruppa*		70 000	10 000	40 000	20 000
Manusgruppe/ samarbeid med produsent		50 000	10 000	20 000	20 000
DVD- produksjon *)	495 000		---	300 000	195 000
Markedsføring og distribusjon		30 000		10 000	20 000
Netto utgifter 2010- 11	855 000	220 000	270 000	485 000	320 000

*) Spesifikasjon budsjett DVD-produksjon:

Budsjett for DVD-produksjon					
	Forarbeid- manus	Planlegging- produksjon	Opptak	Etterarbeid	Sum inkl. mva.
SUM	80 000	25 000	80 000	310 000	495 000

PROSJEKTGJENNOMFØRING OG METODE

I arbeidet med prosjektet har Nedre Gausen kompetansesenter hatt et bredt samarbeid med fagpersoner på eget senter og AVT- pedagoger i Statped og på Rikshospitalet.

I dette kapitlet ønsker jeg å redegjøre for hvordan prosjektet har vært gjennomført, og gi noen betraktninger om både styrker og svakheter knyttet til prosjektgjennomføringen. Avslutningsvis vil jeg også vurdere prosjektgjennomføringen i lys av opprinnelig fremdriftsplan og budsjett.

Etablering av arbeidsgruppe, referansegruppe og styringsgruppe

Prosjektet startet opp i januar 2010. Vi oppnevnte en prosjektgruppe som besto av prosjektleder rådgiver Tone E. Morsund, prosjektmedarbeider/rådgiver Anne Hem Langli, prosjektkoordinator/rådgiver Elisabeth Nilsen og styringsleder/direktør Gudmund Eikli.

Det ble også opprettet en referansegruppe for prosjektet bestående av:

- Talespråkteamet ved Nedre Gausen kompetansesenter bestående av: Anne Hem Langli, Torill Sannerud Amundsen og Unni Line Ottersen.
- Ca. 12 AVT pedagoger fra de ulike statlige kompetansesentrene på hørsel og på Rikshospitalet.

Det har vært møtevirksomhet i alle gruppene, i tillegg til kontakt pr. e-post og videokonferanser. Innhold på møtene har i det vesentlige vært systematisering og redigering av innhold på DVD-en i forhold til filmopptak og manus.

I mars 2010 utarbeidet vi et planverk bestående av prosjektdirektiv, milepælsplan, prosjektansvarskart og ressursbruk. Dette ble så avklart og godkjent i styringsgruppen. En prosjektpresentasjon ble utarbeidet for å gi en kortfattet presentasjon av prosjektet. Denne presentasjonen ble lagt på prosjektets hjemmeside hos HLF og på Nedre Gausen sin hjemmeside. I tillegg ble den delt ut til ved ulike anledninger. Dette mener vi har vært med på å markedsføre dvd-en på et tidlig tidspunkt.

Involvering av brukere og fagpersoner

Tidlig i prosjektgjennomføringen startet vi arbeidet med å finne frem til en filmfotograf som kunne fange hverdagsaktiviteter i familier, som hadde noe kjennskap til hørsel og som var

interessert i å lage denne dvd-en. Vi gjennomførte en anbudsrunde og valgte til slutt filmfotograf Odd Einar Ingebretsen. Han hadde arbeidssted i Holmestrand, noe vi så på som praktisk i forhold til samarbeidet og han hadde laget et filmprosjekt som involverte hørselsproblematikk tidligere.

Ved hjelp av AVT- pedagoger i ressursgruppen fant vi frem til fire familier som hadde barn med hørselstap mellom 0 og 3 år og som brukte høreapparat eller hadde ci. Familiene bodde på ulike steder i landet. I tillegg hadde disse familiene et auditivt fokus i samspillet med sitt barn. Produsent og prosjektleder gjennomførte forberedende samtaler med foreldrene og det varierte om vi var til stede begge to eller bare produsent, under opptakene.

I desember 2010 opprettet vi et samarbeid med Sandnes Media som laget tegninger og en enkel animasjon for oss. De fikk i tillegg i oppdrag å lage layout på heftet som skulle ligge ved dvd-en, cover og label på platen.

Filmingen i hjemmene ble avsluttet 16. november 2010. I perioden september 2010 til juni 2011 gikk mye tid til arbeidet med å velge ut filmklipp og sette dem sammen. I forbindelse med dette arbeidet var det et tett samarbeid mellom produsent og prosjektleder, prosjektmedarbeider og ressursgruppen. Vi har hatt jevnlige møter i hele perioden. I tillegg hadde vi møter/videokonferanser/mailkorrespondanse med ressursgruppen for å utarbeide et faglig manus/voice til filmen.

Våren 2011 opprettet vi kontakt med en musiker som fikk i oppdrag å lage en jingle som skulle binde filmklipp og kapitler på filmen sammen.

Høst 2010 og vår 2011- Utforming av DVD-en

Gjennomføring av opptak

I februar 2010 tok vi kontakt med AVT- pedagoger i Statped og ba om tilbakemelding på familier som de tenkte kunne være aktuelle for opptak. Vi fikk flere tilbakemeldinger og tok så kontakt med familiene. Utvalgsriterier var at barnet skulle være mellom 0 og 3 år, at foreldrene skulle ha fått lytte-/taleveiledning i en periode på ca. et år og at familiene skulle være litt spredt utover landet.

I forkant av opptakene hadde prosjektgruppen og produsent samtaler for at opptakene skulle bli så riktige som mulig utfra det som var ønskelig fra prosjektgruppen. Vi brukte tid på å se igjennom dvd-er fra andre land som handlet om samme tema og vi henviste til litteratur som kunne være aktuelt for produsent å sette seg inn i.

Vi hadde også en forberedelsessamtale med foreldrene der både produsent og prosjektleder var til stede. I denne samtalen gikk vi gjennom hvilke aktiviteter det aktuelle barnet likte og hvilke aktiviteter foreldrene kunne tenke seg å gjøre. I etterkant av dette gjorde produsent en avtale med familiene om opptaksdato og gjennomførte da et intervju med foreldrene og opptak av aktivitetene som vi hadde blitt enige om.

Utarbeidelse av manus

Arbeidet med å utarbeide manus til filmen startet en stund ut i prosessen. Vi var avhengige av at noen av filmklippene var klare og at vi hadde startet arbeidet med å dele filmen inn i kapitler. Etter hvert som dette kom på plass startet prosjektleder med å utarbeide en tekst. Denne teksten ble så diskutert både i prosjektgruppen og i ressursgruppen. Den opprinnelige tanken var at ressursgruppen skulle samles ved noen anledninger, men det viste seg å være praktisk umulig. Løsningen ble derfor at diskusjoner i denne gruppen foregikk ved hjelp av videokonferanser og via mail. På mail sendte prosjektleder ut utkast til alle i gruppen med en tidsfrist for tilbakemelding. Dermed hadde de som ønsket det og hadde mulighet, anledning til å kommentere. Prosjektgruppen tok for seg kommentarene og teksten ble justert.

Utvelgelse av filmklipp

Etter hvert som vi fikk filmklipp å se på startet prosessen med å velge klipp vi ønsket å ha med i filmen. Vi hadde noen overskrifter som vi startet med:

- ✓ Nærhet til lydkilden
- ✓ Utvide barnets dialogferdigheter
- ✓ Repetisjon og modellering
- ✓ Vente/ta pauser
- ✓ Oppmerksomhet på lyd
- ✓ Auditivt minne

Vi fant imidlertid ut at hvis vi skulle lage kapitler og finne filmklipp til alle disse overskriftene, ville det bli en veldig lang film og kanskje ikke så tydelig som vi ønsket. Vi valgte derfor å dele filmen inn i følgende fire kapitler:

- ✓ Nærhet til lydkilden
- ✓ Lyd først
- ✓ Tydelige språkmodeller
- ✓ Senk tempo

Utifra kapitlene forsøkte vi å finne filmklipp som illustrerte tema i kapitlet godt. Vi startet de to første møtene, med å være hele talespråkteamet på Nedre Gausen, men fant etter hvert ut at det var praktisk vanskelig å finne felles tidspunkt å møtes på og det ble mange meninger som skulle høres. Vi ble derfor enige om at produsent og prosjektleder gjorde et utvalg og at både prosjektgruppen og ressursgruppen fikk anledning til å uttale seg etter at første utvelgelse var gjort. Vi gikk noen runder frem og tilbake i denne prosessen. Til slutt tok prosjektleder avgjørelse på de klippene som flest mente egnet seg best.

Samarbeid med Sandnes Media og musiker

Vi ønsket at denne filmen skulle ha et profesjonelt preg og vi valgte derfor å samarbeide med profesjonell animatør og musiker. Vi mener at rammene de kunne være med på å gi filmen ville være av stor verdi for resultatet.

I mars 2011 innledet vi et samarbeid med Sandnes Media. Valget falt på dette firmaet fordi produsent har samarbeidet med dem før og var veldig fornøyd med det. Produsent og

prosjektleder reiste til Larvik og hadde et møte med representanter fra Sandnes Media. Vi forklarte hva vi ønsket og de ga oss et tilbud som vi var fornøyde med. Tilbudet gikk ut på at de skulle lage en enkel, liten animasjon som illustrerer et lydmiljø som starter "dårlig" men som blir bedre og bedre etter hvert som lydkilder blir tatt bort. I tillegg skulle de lage illustrasjoner/plakater som skulle vise kapitlene i filmen.

Dette arbeidet begynte de på våren 2011 og skulle opprinnelig være ferdig til juli 2011. Med justeringer og endringer viste dette arbeidet seg å ta noe lengre tid og i tillegg ønsket prosjektgruppen å bruke Sandnes Media til å lage layout på en tekst som skulle legges ved dvd-en, et cover og label på selve platen. Disse endringene gjorde at oppdraget som Sandnes Media ble ferdigstilt i oktober 2011.

Når det gjelder musiker valgte prosjektleder en musiker hun kjente fra før, Per Amund Solberg. Han fikk i oppdrag å lage en jingle/musikk som kunne binde sammen filmen utifra et eksemplar av råfilmen. Han leverte sitt arbeid som både prosjektleder og produsent var svært fornøyd med, i mai 2011.

Etter hvert som de ulike delene til filmen ble ferdige satt produsent delene sammen til en helhet. Et råutkast av filmen var ferdig i august 2011. Dette utkastet ble sendt hjem til familiene som var med i filmen slik at de hadde mulighet for å uttale seg før filmen ble ferdigstilt. Tilbakemeldingene vi fikk var bare positive og ingen hadde kommentarer som medførte endringer og/eller scener de ikke ønsket skulle være med. Råutkastet ble også sendt på mail til ressursgruppen som fikk anledning til å uttale seg. Etter at prosjektgruppen hadde gjort de endringene som var ønskelig, ferdigstilte vi filmen. Den ble sendt til trykking og var ferdig trykket 11.11.2011.

Fremdrift i prosjektet sett i lys av opprinnelig fremdriftsplan og budsjett

Ferdigstillingen av filmen og teksten har vært et ressurskrevende arbeid. Ut fra opprinnelig fremdriftsplan skulle prosjektet ha vært slutført i september 2011, men trykking av film og tekst ble ferdig 15. november 2011. Noen av valgene som ble tatt knyttet til illustrasjon og animasjon har antagelig forsinket fremdriften noe men prosjektledelsen mener at dette er svært viktige elementer som gjør at sluttproduktet får en høy kvalitet.

Markedsføringen har delvis foregått underveis i prosjektet fordi AVT-pedagoger i Statped har vært aktivt med i ressursgruppen og de vil også være viktige personer i markedsføringen og bruken av dvd-en. Det har derfor vært svært viktig for prosjektledelsen at kommentarene fra ressursgruppen ble hørt for at AVT-pedagogene skulle føle et eierforhold til sluttproduktet. På den måten tror vi filmen blir brukt i forhold til de familiene pedagogene kommer i kontakt med i sitt rådgivningsarbeid.

Det vil bli brukt ytterligere tid og ressurser på markedsføring og distribusjon av film og tekst, i januar-mars 2012.

RESULTATER OG RESULTATVURDERING

Prosjektgruppen og ressursgruppen er svært fornøyde med resultatet av dette prosjektet. Vi synes vi har laget en film som viser gode eksempler på hverdagsituasjoner som mange kan kjenne seg igjen i. Vi synes også at filmen gir et godt helhetsinntrykk med at illustrasjoner og musikk gir en fin ramme.

I og med at fremdriften har blitt noe forsinket har filmen ikke blitt vist til så mange enda og vi kan derfor ikke si så mye om hvordan den har blitt mottatt. Men prosjektleder har fått flere henvendelser fra foreldre og rådgivere som er svært interessert i å få filmen når den er ferdig.

Prosjektledelsen har fra vår 2012 arbeidet frem en strategi knyttet til distribusjon og har formulert følgende mål:

- DVD-en skal i løpet av 2012 være informert om og gjort tilgjengelig for familier til førskolebarn med hørselstap og som ønsker at barnet skal ha en språkutvikling basert på lytting.
- Audiopedagoger som arbeider innen dette fagfeltet skal være kjent med filmen og tekstdelen.

De fleste statlige spesialpedagogiske kompetansesenter for hørsel har vært representert i ressursgruppen, men ikke alle. For å markedsføre dvd-en vil derfor prosjektleder og prosjektmedarbeider reise på besøk til sentrene som ønsker det, i løpet av januar-februar 2012. Vi vil be om å få informere om filmen og tekstdelen på et avdelingsmøte eller lignende.

Etter at prosjektets opprinnelige opplag er distribuert vil det være mulig å bestille filmen via Møller-Trøndelag sin nettbutikk, hvor den blir solgt etter selvkostprinsippet.

MULIG VIDEREFØRING AV PROSJEKTET

Vår målsetting har vært å lage en film med hverdagsseksempler på språkstimulering via lytting. Denne type film er det laget flere av bl.a. i Sverige, Canada og Storbritannia. Prosjektgruppen har ikke funnet noen film som er laget i Norge med eksempler fra norske barn og deres foreldre. Vi mener vi har laget et produkt som har vært etterspurt både fra audiopedagoger og foreldre og det nære nettverket til barn med hørselstap.

Vi håper at dette produktet kan være til nytte for pedagoger og foreldre til førskolebarn med et hørselstap og deres språkutvikling basert på lytting. I den opprinnelige prosjektsøknaden ble det søkt om midler til å lage en film med fokus på førskolebarn (0 til 6 år). Dette viste seg å bli for omfattende og vi valgte derfor å begrense aldersgruppen til 0 til 3 år. Vi håper i fremtiden å kunne lage en film som gir hverdagsseksempler som er mer rettet mot de litt større førskolebarna. Vi tenker da at det vil være riktig å legge seg på samme mal som for filmen for 0 til 3 åringene, men med et litt annet fokus og andre aktiviteter.

Litteratur

Archblod, S. Forelesning, Nordisk konferanse, Barnplantorna, Gøteborg, 5.10.2010.

Cochlear. (2006). Lytte, lære, snakke. Levers fra Medisan <http://www.medisan.no/>

Erber, N. (1982). *Auditory training*. Washington, DC: The Alexander Graham Bell Association for the Deaf.

Estabrooks, W. (Ed.). (1994). *Auditory-verbal therapy for parents and professionals*. Washington, DC: The Alexander Graham Bell Association for the Deaf.

Estabrooks, W. (Ed.). (1998). *Cochlear implants for kids*. Washington, DC: The Alexander Graham Bell Association for the Deaf.

Estabrooks, W. (red.) (2001). *50 FAQs About AVT*. Alexandria, VA: Auditory Verbal International, Inc

Estabrooks, W. (Red) (2006) *Auditory-Verbal Therapy and Practice*. Washington, DC: A.G. Bell

Estabrooks, W. (red.) (2001). *50 FAQs About AVT*. Alexandria, VA: Auditory Verbal International, Inc

Johansson, I. (2006). *Prosjektet Barn med Cochlea Implantat (CI): Utvikling av en modell for språkstimulering og språkutvikling, 2003-2005*. Kristiansand: Sørlandet kompetansesenter.

Ling, D. 1992. *Speech production in hearing-impaired children and youth : theory and practice*. Washington, DC : Alexander Graham Bell Association for Deaf

Pepper, J. & Weitemann, E. (2007); *It takes two*. Toronto: Hanen Early Language Program.

Rye, H. (2005). *Tidlig hjelp til bedre samspill, 2.utg.*, Oslo: Gyldendal Norske Forlag

Yoshinaga-Itano, C. (2006). Early Identification, Communication Modality, and the Development of Speech and Spoken Language Skills: patterns and Considerations. I Spencer, P.E., Marsarck, M. *Advances in the Spoken Language Development of Deaf and Hard-of-Hearing Children*. New York: Oxford University Press.

Wie, O. B. (2005). *Kan døve bli hørende? En kartlegging av de hundre første barna med cochleaimplantat i Norge*. Oslo: Universitetet i Oslo

Wie, O. B. (2010). Forelesning, Nordisk konferanse, Barnplantorna, Gøteborg, 5.10.2010.